

SORRY FOR THE
INCONVENIENCE

WE ARE TRYING TO

CHANGE THE WORLD

› **CONSUMPTIEVERMINDERING GAAT NIET VANZELF –
VIJF MANIEREN OM HET SYSTEEM TE VERANDEREN**

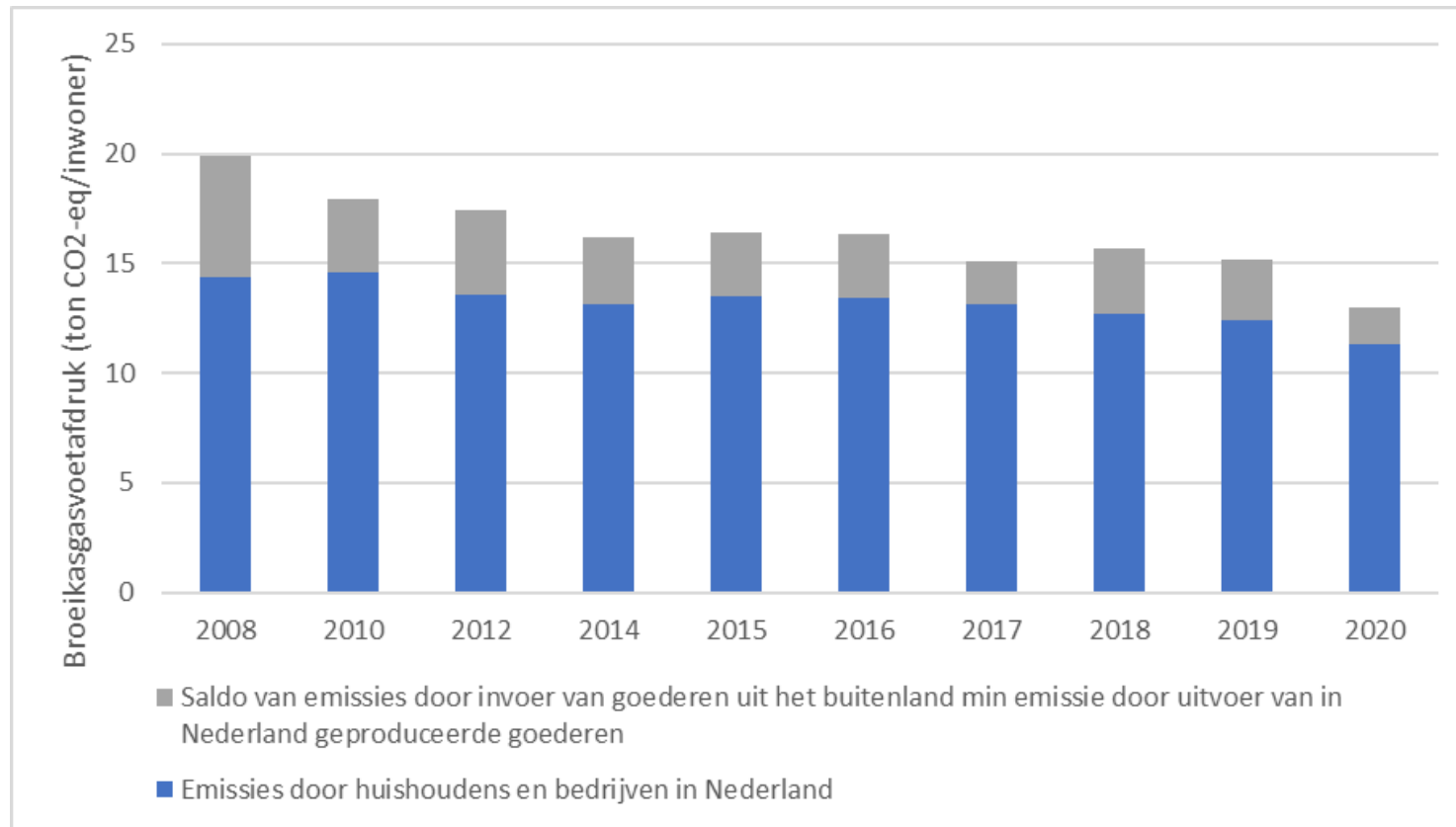
› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING WIE?

Waarom gedragen we ons niet duurzamer?
Waarom consumeren we niet minder?
Wat moet er gebeuren om dit makkelijker te maken?
Waarom gebeurt dit niet?
Systeemverandering. Leuk, maar hoe kom je daar?
Wie gaat dat doen?
Ik?

- › Geerte Paradies, sociaal psycholoog
  - › met een hang naar systeemdenken
- › Ruud van den Brink, programma manager *system transition*
  - › met een hang naar gedragswetenschappen

ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

DE CO2-UITSTOOT VAN DE GEMIDDELDE NEDERLANDER DAALT NIET

CBS

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

CONSUMPTIEVERMINDERING IS NODIG

Beter: hetzelfde doen maar met een zuinigere variant	Anders: dezelfde behoefte vervullen maar op een ander manier	Minder: behoeften vervullen met minder
Deelauto, elektrische auto, kleine zuinige auto	OV, fiets	Dichter bij huis werken, niet meer vliegen
Goed geïsoleerd huis, Energiezuinige apparaten, Zonnepanelen, warmtepomp	-	Kleiner wonen, korter douchen, minder kamers verwarmen, minder apparaten.
Gerecyclede of duurzaam geproduceerde spullen kopen	Tweedehands kleding	Minder kopen, spullen onderhouden en laten repareren.
Lokaal eten uit het seizoen, meer kip eten i.p.v. rund	Vegetarisch, veganistisch	Minder eten, bijv. snacks, restjes bewaren

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING VRAGEN VAN VANDAAG

› Ik wil klimaatverandering wel voorkomen, maar wat kan ik nou doen als individu?

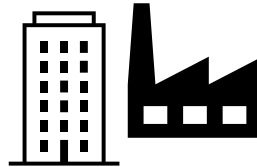
Maar: de kiezer en
bedrijven willen het niet

Overheid

Maar: Jullie kopen het zelf

Bedrijven & industrie

› Hoe komen we tot consumptievermindering, en hoe kan ik daar aan bijdragen?

› **ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING**

SYSTEEMVERANDERINGEN ZIJN NODIG

› Burger (jij en ik)

- › Afhankelijk van sociale en fysieke omgeving
- › Bepaald door bedrijven en overheid

› Overheid

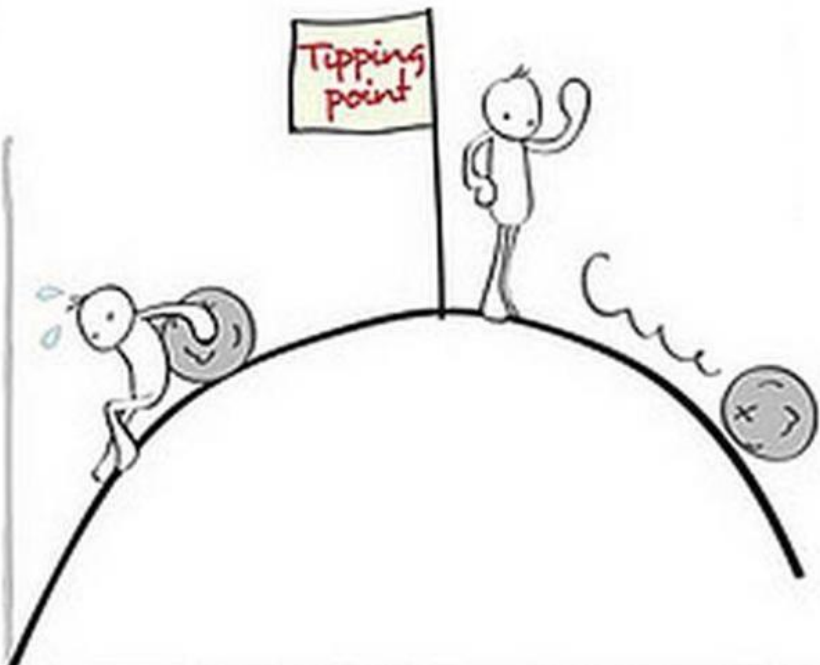
- › Afhankelijk van kiezer
- › Lobby van bedrijven
- › Angst voor recessie

› Bedrijven

- › Afhankelijk van wat mensen kopen
- › Afhankelijk van wetgeving overheid i.v.m. level playing field

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING ANTWOORDEN

1. Er zijn systeemveranderingen nodig en die kunnen ook in kleine stappen
2. Het individu heeft weldegelijk een rol te spelen in deze veranderingen (ja, jij ook!)
3. Systeemverandering kan overal beginnen en moet door iedereen in beweging worden gebracht
(En dit is niet altijd comfortabel)

› **ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING**

VIJF AANGRIJPINGSPUNTEN VOOR VERANDERING

Zet veranderingen in gang...

1. Via gedrag: wees elkaars sociale omgeving & creëer een markt
2. Via investeringen: investeer niet meer in grijs, wel in groen
3. Via beprijzen: voer een progressieve CO2-belasting in
4. Via machtsverschuiving: geef een grotere stem aan burgers, toekomstige generaties en de natuur
5. Via paradigmaverandering: draag bij aan hoe we over het belang van consumptie praten en denken

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

ROLLEN

- Als een individu het niet doet, wie doet het dan?-

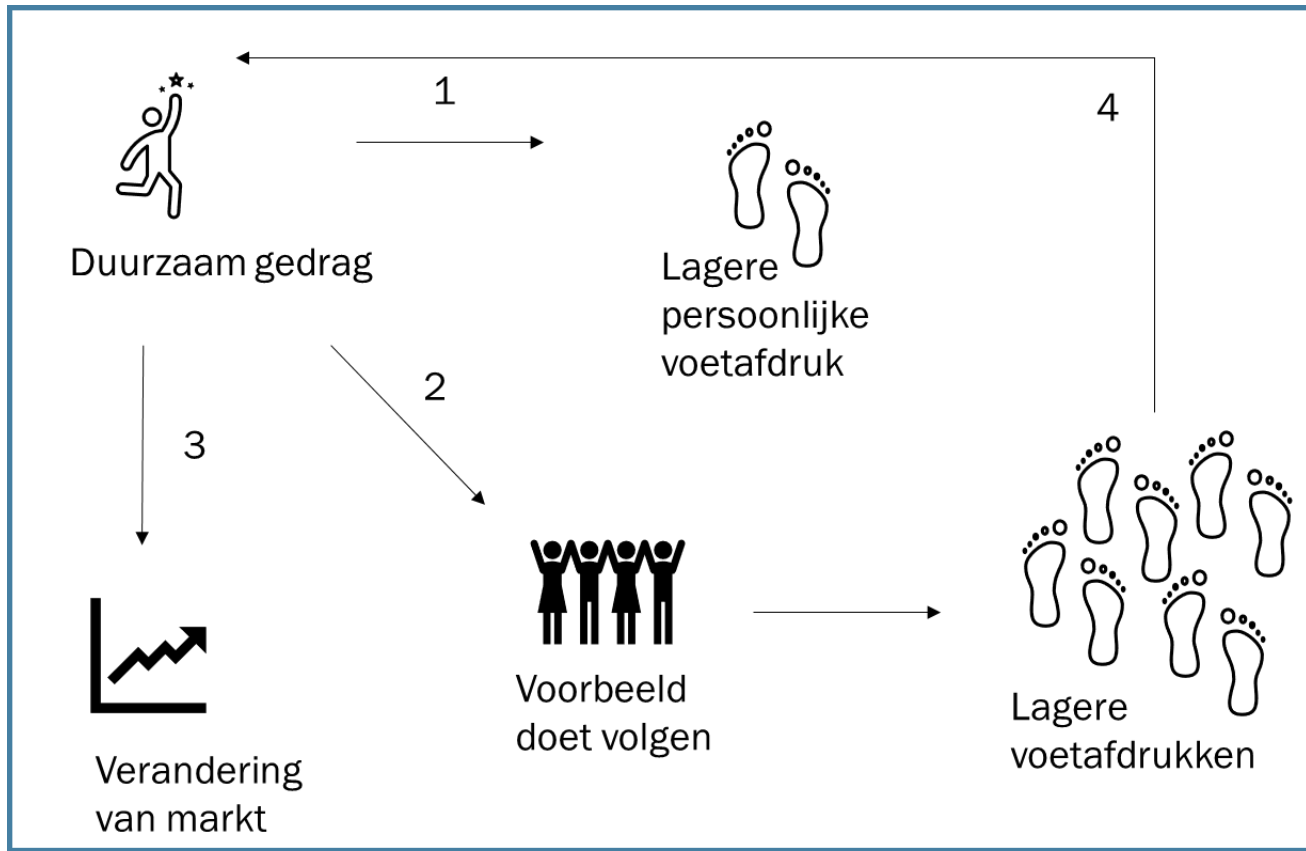
Er zijn verschillende rollen die je als individu hebt:

1. Burger / Consument
2. Professional
  1. Beleid
  2. Media
  3. Bedrijf/industrie
  4. Onderzoek
  5. Etc.

In het visiepaper komen meer rollen aan bod.

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

1. WEES ELKAARS SOCIALE OMGEVING & CREËER EEN MARKT

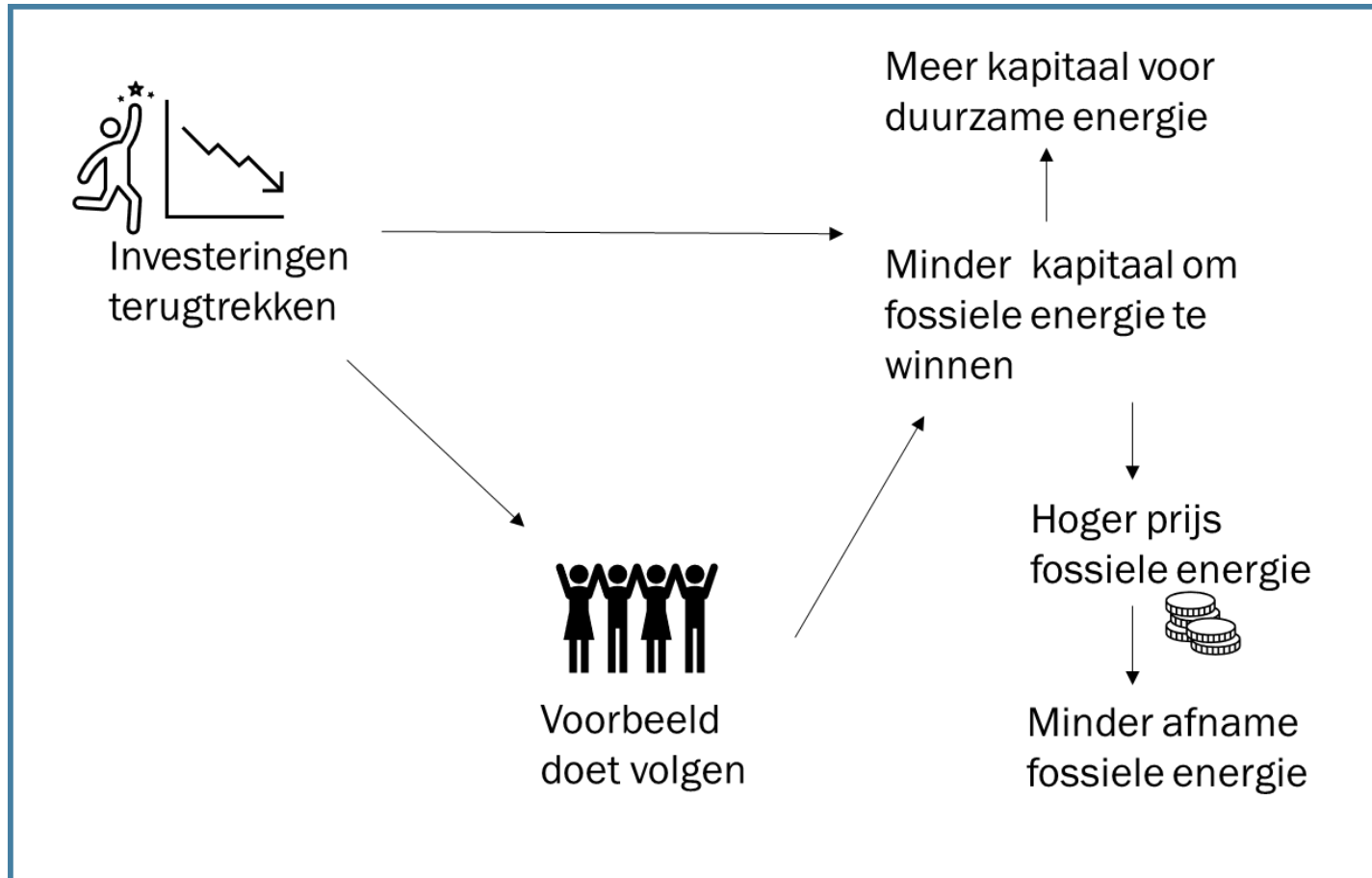
Doen op het gebied van “minder”:

1. Rij minder auto
2. Ga niet op vliegvakantie
3. Verspil geen eten
4. Koop minder spullen

› Ja, dit is moeilijk! (Gekke Henkie)

ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

2. INVESTEER NIET MEER IN GRIJS, WEL IN GROEN

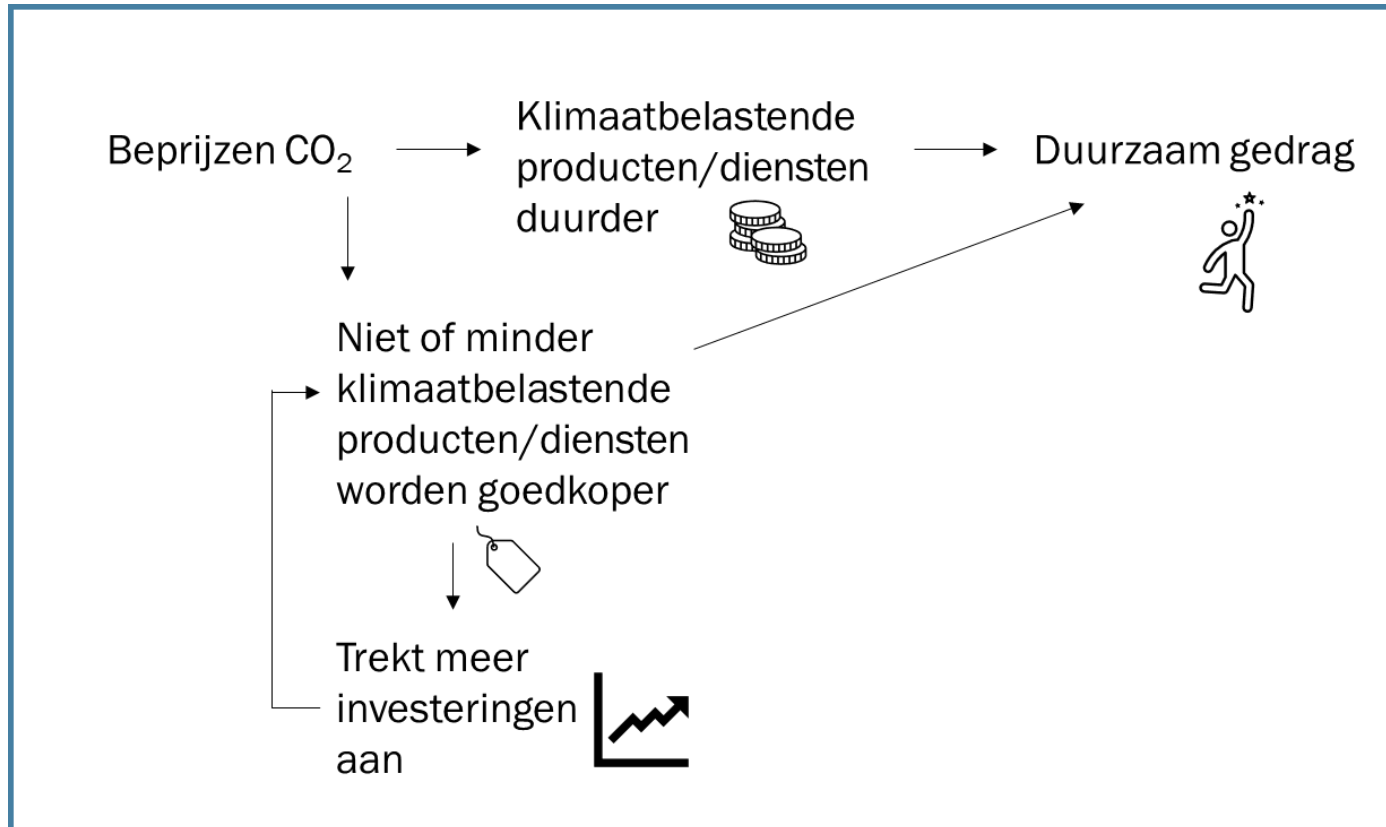

Doen:

1. Beleg groen
2. Zet je pensioenfonds onder druk
3. Kies een groene bank
4. Zet als aandeelhouder druk op de koers (zie Follow This)

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

3.VOER EEN PROGRESSIEVE CO2-BELASTING IN

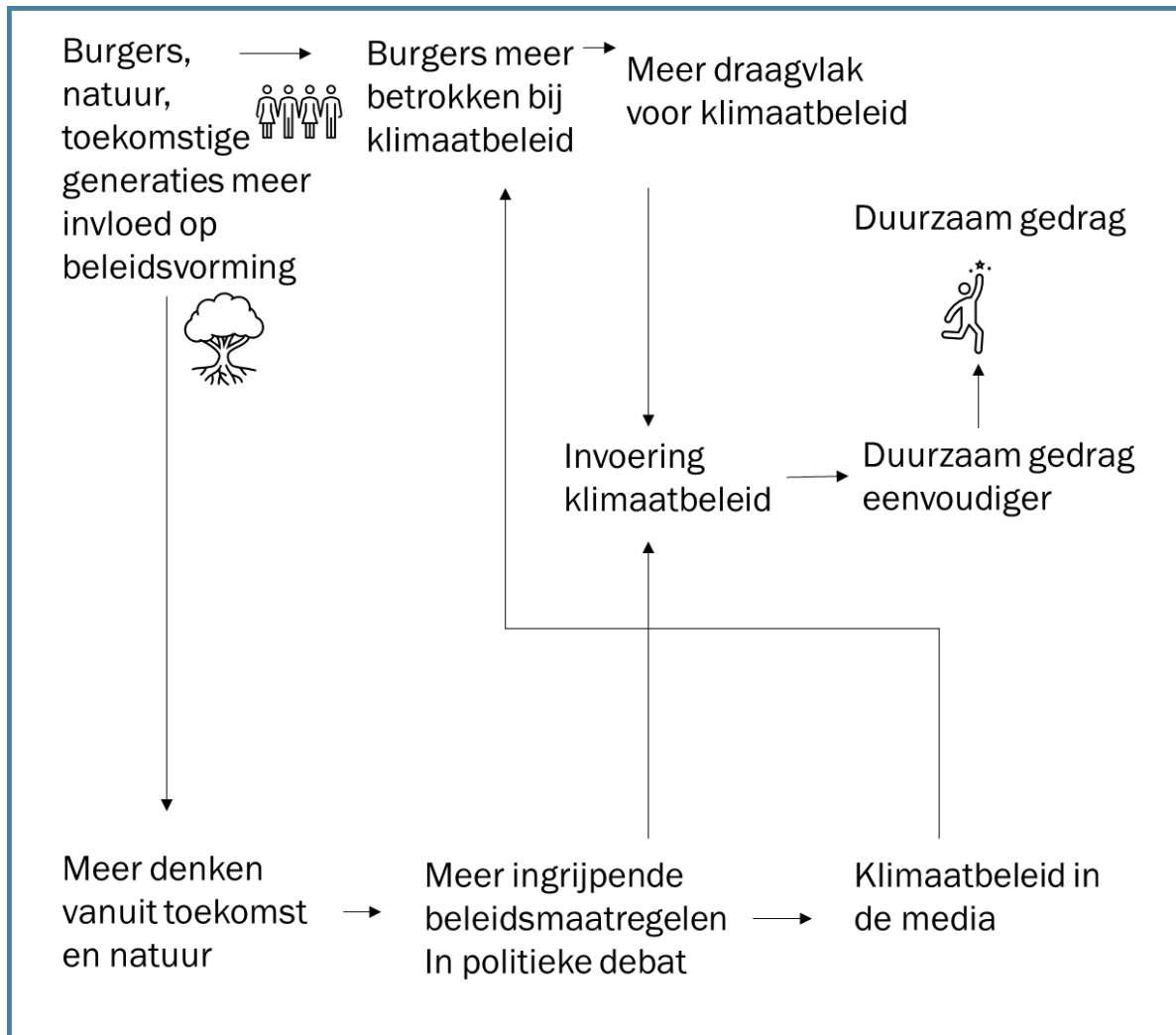

Doen:

1. Verdiep je in verschillende varianten
2. Praat er over met anderen
3. Koop ETS rechten en laat ze vernietigen.

ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

4. GEEF EEN GROTERE STEM AAN BURGERS, TK GENERATIES EN DE NATUUR

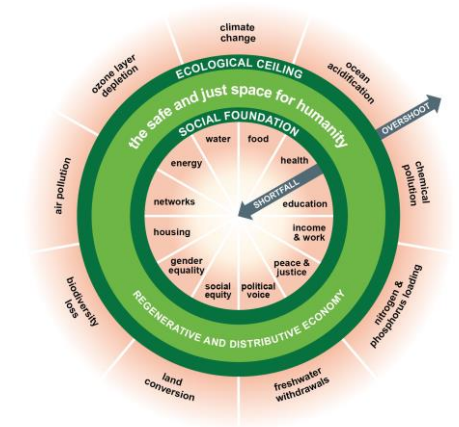
Doen om je stem te laten horen:

1. Word actief in de politiek, participeer
2. Ga de straat op
3. Verenig je (NGO)
4. Start en teken petitie voor burgerinitiatief

› **ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING**

5. PARADIGMA VERANDERING: DRAAG BIJ AAN HOE WE OVER HET BELANG VAN CONSUMPTIE PRATEN EN DENKEN

- › Het huidige paradigma zit verandering in de weg
  - › Economische groei, angst voor recessie
- › Er zijn alternatieven, o.a.:
  - › Doughnut Economics
  - › De-growth
- › We kunnen gevolgen nog niet van overzien -> verdere uitwerking nodig

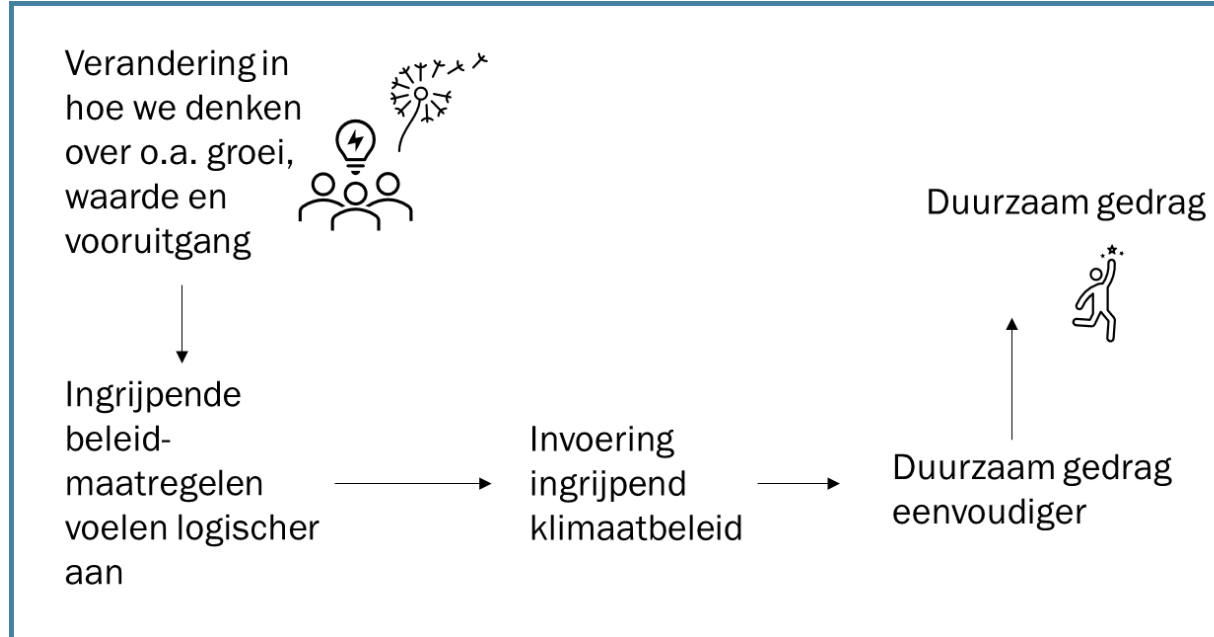
› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING PARADIGMA? WAAR GAAT HET ALLEMAAL OM?

"Yes, the planet got destroyed, but for a beautiful moment in time we created a lot of value for shareholders."

ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING

5. PARADIGMA VERANDERING: DRAAG BIJ AAN HOE WE OVER HET BELANG VAN CONSUMPTIE PRATEN EN DENKEN

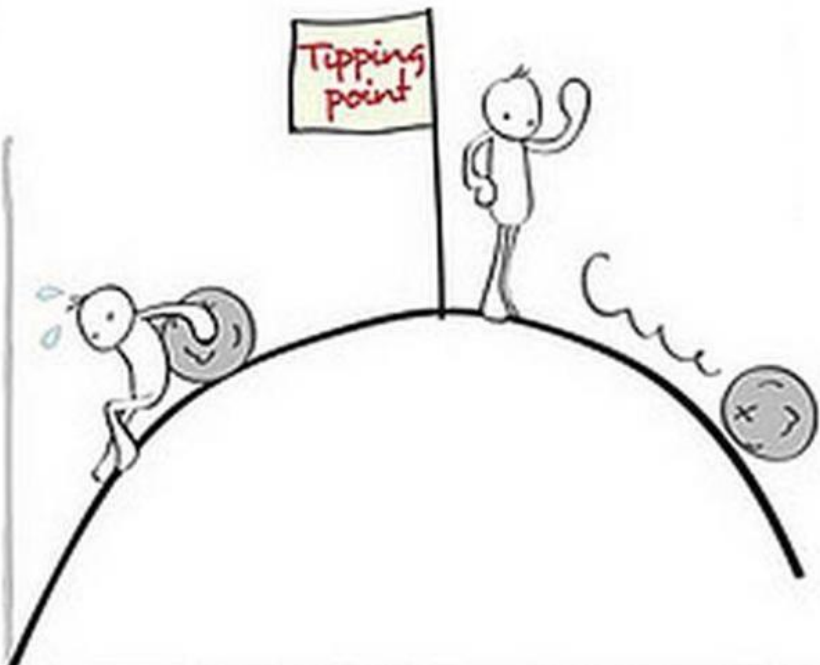
Doen:

1. Word je bewust van huidige paradigma's (economische groei)
2. Word je bewust van alternatieven
3. Praat er over met elkaar

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING ANTWOORDEN

1. Er zijn systeemveranderingen nodig en die kunnen ook in kleine stappen
2. Het individu heeft weldegelijk een rol te spelen in deze veranderingen (ja, jij ook!)
3. Systeemverandering kan overal beginnen en moet door iedereen in beweging worden gebracht
(En dit is niet altijd comfortabel)

› ROL VAN HET INDIVIDU BIJ CONSUMPTIEVERMINDERING TAKE AWAY

› Jij bent ook aan zet!

› Meer weten / het visiepaper ontvangen? Geerte.Paradies@tno.com

› **BEDANKT VOOR
UW AANDACHT**

TNO innovation
for life